

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 170. Non omnis contritio ex Dei propter se amore, etiam super
omnia, est contritio perfecta. Nec omnis dilectio Dei propter se super
omnia, est dilectio perfecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

ce, sed moraliter duntaxat (in voto suscipientis) moraliter causare potest gratiam, in virtute Passionis Christi, ad eam ferè modam, quo ipsa Christi Passio, nondum existens actu, sed moraliter in scientia & intentione Dei, verè moraliter causavit gratiam in Patribus veteris Testamenti. Videri potest noster Joannes Maria Verraus, doctissimus Theologus, in disputationibus, quas adversus Lutheranos anno 1547. ad Paulum III. edidit, disp. 7. de poenitentia interiori, ubi loquens de contritione, in qua includitur votum confitendi, dicit, quòd Poenitentia Sacramentum operatur in hujusmodi vera & sufficienti contritione, antequam exhibeatur in opere, eo modo quo Sacramenta habent causalitatem respectu sui effectus. Nam sicut Deus, quod cum quis contritus habet votum, seu propositum confitendi, ac suscipiendi Poenitentia Sacramentum, assistere vult huic sic contrito ad delendum peccatum. Quod non faceret, si votum suscipiendi Poenitentia Sacramentum non haberet... hic hoc quidem signum est magne efficacie illius nobilissimi Sacramenti: quemadmodum & Christi Passio in hoc efficax mirabiliter fuit, quoniam operata est salutem Patribus veteris Testamenti, proutquam exhiberetur in effectu... Quapropter Sacramentum Poenitentia delet actu peccatum, prout comprehendit contritionem internam, & externam confessionem & satisfactionem. Hæ namque partes sunt integralia Sacramenti Poenitentia, sine quibus hujusmodi Confessionis Sacramentum esse non potest. Licet igitur Sacerdotem Evangelicam, in ponendo manus super peccatorem sufficienter contritum, absolvere ipsum, tamquam Christi Ministrum, ab omnibus peccatis suis, dicendo, ego te absolvo.

Secundo, Poenitentia Sacramentum, in sententia illa, subinde etiam primam gratiam operatur, dum actu existit: exempli causâ (prosequatur Verraus noster) si quis sufficienter non contritus, ad Confessionis Sacramentum accederet, in primo autem instanti verborum absolutionis, seu in illo momento, in quo Sacerdos incipit illum (post feriam exhortationem deprecationemque) absolvere, Dominus exhortationem, partemque absolutionis deprecativam, atque confessionis humilitatem benedicente, eliceret plenum ac perfectum actum contritionis: tum in illo instanti infunderetur prima gratia, qua corresponderet actui contritionis, cum gradu præcisè correspondente operationi sacramentali, & totum esse una prima gratia, cujus efficax signum esset Poenitentia Sacramentum, ut involvit contritionem in actu, ac satisfactionem in voto.

Tertio, omne Sacramentum (ut S. Thomas ait 3. p. q. 86. a. 6. in corp.) producit effectum suum, non solum virtute forme, sed etiam virtute materiae. Unde sicut remissio culpa fit in Baptismo, non solum ratione forme, sed etiam virtute materiae, scilicet aquæ, principaliter tamen virtute forme, ex qua, & ipsa aqua virtutem recipit. Ita etiam & remissio culpa est effectus poenitentia, principaliter quidem ex virtute clavium, quas habent Ministri (ex quarum parte accipitur id quod est formale in hoc Sacramento) secundario autem ex virtute actuum poenitentis pertinentium ad virtutem poenitentia, tamen prout hi actus aliquantulum ordinantur ad clavem Ecclesie, & prout per fidem ordinantur etiam ad Passionem Christi. Quia sicut ad 3. ait, ad Passionem Christi ordinantur actus poenitentia virtutis, & per fidem, & per ordinem ad clavem Ecclesie. Et idè utroque modo causat remissionem culpa virtute Passionis Christi.

Itaque Sacramentum Poenitentia, juxta S. Doctorem, considerari debet ut totum quoddam morale, cujus partes materiales simul tempore indivisibiliter non sunt; imò nec forma ipsa, utpote constans verbis, quorum priora transcunt,

dum posteriora profertur. Quo tamen non obstante, omnia hæc virtutem suam simul & conjunctim moraliter exerunt. Quia licet tempore separata, ex intentione Christi conjunguntur, per virtutemque Passionis ipsius simul concurrunt ad applicandum poenitentia meritum ipsius Passionis, per quod peccatorum fit remissio. Quæ dum fit tempore contritionis, vel confessionis, moraliter non censetur fieri extra Sacramentum, sed in ipsa actuali susceptione Sacramenti, & principaliter per absolutionem (in voto existentem) quam per contritionem, vel confessionem. Censetur namque fieri in Sacramenti susceptione, quod fit in aliqua parte ipsius, cum ordine ad ipsum totum morale, quo hæc omnia continentur. Et dum remissio fit in contritione v. g. non fit nisi virtute Passionis Christi, qui dum clavium ministerium instituit, voluit ut Sacramenti Poenitentia partibus assisteret virtus Passionis suæ, & ut ob clavium virtutem fieri censeretur, quod fieret in aliqua parte Sacramenti Poenitentia, ad claves ordinata.

Et idè assertionem nostram Catechismus Romanus p. 2. cap. 5. q. 13. confirmat dicens, Sacerdotem verba ista, ego te absolvo, non minus verè de illo etiam homine pronuntiare, qui prius credentissima contritionis vi, accedente tamen confessionis voto, peccatorum venientia à Deo consecutus est.

Plura hæc de re, & præclara videri possunt apud Illustriss. Porphyriensem in eruditissimo libro suo de contrit. & attrit. dissert. 4. per totam, ubi gravissimam hæc questionem plurimum illustrat, sententiamque nostram invicè probat, & ab objectis argumentis nervosè defendit.

CAPUT CLXX.

Non omnis contritio ex Dei propter se amore, etiam super omnia, est contritio perfecta. Nec omnis dilectio Dei propter se super omnia, est dilectio perfecta.

Pluribus argumentis supra ostendimus, veram poenitentiam, contritionemque ex vera Dei charitate procedere, & quidem ex charitate super omnia. Cum poenitentia & contritio esse debeat de peccato in quantum peccatum est, & peccatum mortale (de quo principaliter agitur) idè tale peccatum sit, quia contrarium charitati, seu dilectioni Dei super omnia: ad cujus proinde remissionem necesse est adversus peccatum moveri motu contrario, per charitatem scilicet, dilectionemque Dei super omnia. Cum aliter reparari nequeat injuria Deo facta per peccatum, nec restitui dilectio Dei super omnia, ipsi tunc injuria sublata, cum creatura plus Deo sit dilecta. Et hinc est quod sicut Deus jubet se diligere ex toto corde, sic jubet ut peccator ad ipsam convertatur ex toto corde, id est super omnia.

Sed hoc est, unde palmare suum contra divina dilectionis necessitatem argumentum petunt Adversarii. Existimant enim omnem dilectionem Dei propter se super omnia esse dilectionem perfectam, ac per consequens omnem contritionem ex dilectione Dei propter se super omnia contritionem esse perfectam. Idè arguunt à nobis exigi contritionem perfectam & per se sufficientem, dum exigitur contritio ex dilectione Dei propter se super omnia. Illud argumentum est quod hic resellendum suscipimus.

Sed antè, Lectorem monitum volo, per dilectionem Dei super omnia, quam requirimus, à nobis non intelligi dilectionem super omnia effectu, sed super omnia affectu. Quam Lovanienfes idè rectè predominantem vocant, quia

cum omnem mortaliter peccandi affectum excludere debeat, omni affectu mortaliter peccandi major & fortior esse debet, atque præ omnibus aliis affectibus in corde dominari. Unde & isto termino amoris prædominantis dudum usus est S. Bonaventura in 4. dist. 16. a. 2. q. 1. *de dolore contritionis, in comparatione ad alios dolores, dico sicut de amore, quod oportet quod habeat prædominium.* Adrianus quoque VI. in 4. de Confess. q. 5. dub. 5. *Nisi perfecta, id est plena, voluntate convertatur ad Deum; & efficaciter velit placere Deo, ut affectus sit omnibus aliis prædominans, nequaquam reponitur ad statum salutis.* Petrus Soto in meth. conf. addit ad tit. peccat. recid. p. 206. *non aliter remittitur peccatum, nisi cum in divinis oculis ita ejus amor prædominatur cordi, ut ille præ omnibus ametur, sive ut Albertus Pighius in conitrovers. præcipuar. explic. controu. 9. nisi amor Dei primus teneat, & amor nostri præponderet.*

§. I.
Prima assertionis probatio ex Scripturâ.

110 **P**rimò probatur exemplo Petri Apostolorum Principis, cui non defuit amor Dei propter se, affectu super omnia, cum Joan. 13. Christo dixit: *animam meam pro te ponam;* deit tamen charitas perfecta, Augustino docente l. de grat. & lib. arb. cap. 17. *quamvis parva & imperfecta, charitas non deserat, quando dicebat Dominus: animam meam pro te ponam.* Defuisse etiam perfectam, Salvator innuit ipsi respondendo: *non potes me sequi modo; quati diceret: tua in me charitas satis valida & perfecta non est, ut sequi me possis modo, sive ut vires habes pro me animam tuam ponendi modo.*

110 **S**ecundò, exemplo Magdalena, Apostolice Pauli, de quibus vide cap. 168. Quòd enim Deum propter se dilexerint, ibidem ostensum est. Quòd etiam affectu super omnia, vix dubitari potest de Magdalena, quæ (teste Veritate) dilexit multum, omnemque respectum humanum, omnem confusionem contempsit, ut ad Christum frueret, *impotuna convicio, opportuna beneficio.* Vix etiam dubitari potest de Paulo, utpote ex toto corde converso. Nec tamen sive ipsius, sive Magdalena conversio, dilectioque, ipsos justificavit; ante Christi remissionem, vel baptismi susceptionem respectivè, prout ibidem ostendimus.

111 **T**ertio, perfecta charitas foras mittit timorem, Joan. 4. v. 10. *sed non omnis Dei propter se dilectio, etiam affectu super omnia, foras mittit timorem, ut apparuit in amore Petri, apparetque quotidie in multis, quorum Dei propter se amor, quamvis affectu super omnia, ob suam equidem imperfectiorem inciget stimulo timoris.*

112 **Q**uartò, ex v. 16. *ibid. in hoc perfecta est charitas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die judicii.* Ad quæ verba Augustinus tr. 9. in Joan. *quid est habere fiduciam in die judicii? non timere ne venias dies judicii.* Hoc autem timent innumeri homines, quibus inest aliqua Dei propter se dilectio, etiam affectu super omnia.

113 **Q**uintò, contritio perfecta, admodum vehementis, acris & incensa esse debet, ut ex Deuter. 4. Hierem. 29. Mich. 4. Hierem. 6. necnon exemplis eorum, quos in perfecta contritionis exemplum nobis Scriptura proponit; colligunt SS. Patres cap. 168. relati. Talis verò non est omnis contritio ex Dei propter se amore, etiam affectu super omnia: non omnis ergo contritio hujusmodi est perfecta.

§. II.
Secunda probatio ex sanctis Patribus, Conciliis, & Catechismo Romano.

114 **I**mprimis ex eo quòd, juxta unanimes sententiam SS. Patrum, capite illo 168. laudatorum,

sola illa contritio perfecta sit, quæ ad eò vehementis est & incensa, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari conferrique possit. Qualis profectò non est omnis contritio ex amore Dei propter se, affectu super omnia. Confer quæ dixi capite 30. & observa Hermam, sancti Pauli discipulum, à Patribus commendatissimum, l. 3. similit. 7. inducere Angelum dicentem sibi: *ego scis solis præcursum esse agere pœnitentiam* (ad eòque super omnia) *numquid ergo protinus putas aboleri delicta eorum qui (talem) agunt pœnitentiam? non proinde continuo: sed oportet eum qui agit pœnitentiam, affligere animam suam, & humilem animosè præstare in omni negotio, & vexationes multas variisque perferre, &c.* Obierva etiam reliquos Patres, saltem ad contritionem perfectam, cum Scriptura requirere *dolorem quasi parturientis, lacrimam quasi unigeniti, rugitum quasi ursi, contritionem amarum.* Unde Julius Martyr in fine Dialogi cum Triphone loquens de contritione David, *cujus* (inquit) *peccatum tunc demum remissum est, cum ita ploravit sicut de eo scriptum est... ac tunc demum, cum tantoperè flevit.* Ambrosius pœnitentiam exigit, *quæ aut æquet crimina, aut excedat.* Augustinus, *vehementissimam molestiam humilitationis.* Casarius, *ingenem rugitum.* Gregorius, *compunctionem cum magna fortitudine.* Bernardus, *grandia lamenta.* Petrus Blesensis, *dolorem cordis acerbissimum.* Videri potest Morinus lib. 1. c. 12. 13. & 14.

Deinde probatur ex doctrina Patrum Cypriani, Nazianzeni, Augustini, Leonis Papæ, Fulgentii, Bernardi cap. 167. laudatorum, secundum quos ante actualem susceptionem Sacramenti Baptismi, vel Pœnitentiæ, regulariter non contingit, imò verò rarissime, quòd remissio peccatorum obtineatur. Atqui non ad eò raro, imò satis frequenter id contingeret, si omnis contritio ex Dei propter se amore, affectu super omnia, quamlibet remissa, foret contritio perfecta; per se proinde justificans. Cum contritio, saltem remissa, ex amore Dei propter se, affectu super omnia, non ad eò rara sit, sed frequens, saltem in hominibus piis, post lapsum meræ fragilitatis ad Deum revertentibus, sicut & in Catechumenis charitate flagrantibus, qualis fuit Augustinus, & alii de quibus cap. illo 167.

Tertio, si omnis charitas (veri nominis) esset perfecta, Augustinus tr. 5. in Joan. non diceret: *Namquid mox ut nascitur charitas, prorsus perfecta est? ne perficiatur, nascitur; cum fuerit nata, nutritur; cum fuerit nutrita, roboratur; cum fuerit roborata, perficitur; cum ad perfectionem venerit, quid dicit? mihi vivere Christus est; & mori lucram.*

Quartò, si amor Dei propter se, affectu super omnia, foret charitas perfecta; omnis homo, Deum amans super omnia propter se, esset homo perfectus & sanctus. Hoc autem dici non potest; eum in amore Dei super omnia propter se dentur gradus proximè dicti, nativitatis, seu inchoationis, nutritionis, roborationis, perfectionis; dicatque Augustinus, *charitas inchoata, inchoata justitia est; charitas propecta, propecta justitia est; charitas perfecta, perfecta justitia est.*

Quintò, amor Dei propter se, non solum esse debet affectu super omnia, sed & effectu super omnia, secundum doctrinam Sanctorum, ut sit charitas perfecta, perfectaque justitia: ita scilicet ut affectus divini amoris hic & nunc tam fortis sit & validus, ut etiam hic & nunc præsens foret occasio sustinendi, non solum jacuram rerum temporalium, sed & vitæ propriæ, sustinendi etiam gravissimos cruciatus, utque ad ipsam mortem, ea omnia sustineret, potius quam à charitate Dei recederet. Quòd enim ad perfectam charitatem hauri

lufficiat quæcumque dilectio, charitasque iustitiæ, ne illa quidem, quæ ad excludendam mortalem omnem cupiditatem, servilis timoris non indiget adminiculo; Augustinus docet epist. 144. ubi ad perfectam iustitiam charitatemque sic requirit, ut quemadmodum ad peccatum nullus vos cogebat timor, sed ipsius libido voluptatisque peccati; sic ad iustè vivendum non vos supplicii metus urgeat, sed ducat delectatio, charitasque iustitiæ, "ut tamen addat." Et hæc quidem, quantum mihi videtur, nondum est perfecta, sed quodammodo adulta iustitiæ (nondum proinde perfecta charitas: cum perfecta charitas, perfecta iustitiæ sit, secundum ipsum.) "Neque enim frustra præmittitur" Apostolus: "Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ," nisi quia plus aliquid dicendum fuit, si jam illi ferre potuissent. Quid ergo plus ei dicendum? ibidem exponentem audiamus Augustinum, qui postquam dixit, quod "plus servitutis debetur iustitiæ, quam peccato solent homines exhibere. Nam poena corporis, etiam non à voluntate, tamen revocat ab opere peccati." Addit: "Iustitiæ verò sic amanda est, ut ab ejus operibus, etiam poenæ corporis nos cohibere non debeant, atque inter manus etiam crudelium inimicorum luceant opera nostra coram hominibus, ut... glorificent Patrem nostrum qui in cælis est." Hinc est quod fortissimus ille iustitiæ dilector exclamat: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an gladius, &c. f. Concinit Ambrosius epist. 44. ad Herontin. Episcop. dicens, quod perfecta charitas non potest timere martyrium. Talem habuerunt SS. Martyres, qui, ut S. Augustinus ait l. 1. de nat. & grat. c. 7. cum omnibus amoribus, terroribus, & erroribus suis, vicerunt hoc sæculum. Talem Apostolus Paulus, de quo proximè. Sed talem nondum habuit Apostolus Petrus, quando dixit: *etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Joan. 13. falso namque putabat se posse, quod se velle sentiebat.

¶ **Sextò**, juxta nonnullos adhuc amplius exigere presentem cordis dispositionem, homo satis fortis sit ad ista sustinenda, non solum patienter, verum & delectabiliter, eò quod præfens charitas sic vincat omnem vitæ præfentis, cæterarumque rerum cupiditatem, ut Deum taliter amanti tædiofa sit vitæ præfens, & optata mors, sicque *patienter vivat, & delectabiliter moriatur.* Quod non contingit iis, qui adhuc retinent adhærentiam erga vitam suam, vel res temporales cupiditatem. Tales enim nec delectabiliter moriuntur, nec corde omnino pleno dicunt: *cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Quod secundum Augustinum (apud S. Thomam 2. 2. q. 24. a. 8.) charitas dicit, cum ad perfectionem venerit. Secundum Augustinum proinde perfecta charitas vicisse debet omnem adhærentiam cupiditatem modo dicto. Unde lib. de agon. Christ. c. 33. perfecta (inquit) charitas nec cupiditatem habet sæculi, nec timorem, id est nec cupiditatem, ut acquirat res temporales, nec timorem ne amittat. Et tr. 9. in epist. Joan. perfecta charitas facit perfectam iustitiam, & non habet quare timeat; sed habet quare desideret, ut transeat iniquitas, & veniat regnum Dei. Nondum itaque perfecti sunt homines, qui cum patientia moriuntur (ait ibidem) sunt autem quidam perfecti, qui cum patientia vivunt. Quid dixerit? qui adhuc desiderat istam vitam, quando illi venerit dies mortis, patienter tolerat mortem. Luctatur adversum se, ut sequatur voluntatem Dei... *Ex desiderio vitæ præfentis fit lucta cum morte* (alias non fieret, quia, ut alibi dicit, non est in eundo difficultas, ubi non est in habendo cupiditas) *& adhibet patientiam, & fortitudinem, ut aquo*

animo moriatur. Iste patienter moritur. Qui autem desiderat, sicut dicit Apostolus, dissolvatur, & esse cum Christo, non patienter moritur, sed patienter vivit, & delectabiliter moritur.

¶ **Septimò**, Concilium Araucanicum (cujus Canonones Augustini doctrinæ pleni sunt) can. ult. supponit in Catechumenis veram charitatem ante baptismi susceptionem (regulariter proinde ante peccatorum remissionem) dum ait: *Deus nullis præcedentibus meritis, & fidem, & amorem suum prius inspirat, ut Baptismi Sacramentum fideliter requiramus.* Per amorem quippe cælitus inspiratum, charitatem Augustinus intelligit, uti to. 1. demonstravimus. Tridentinum quoque sess. 6. c. 6. ad penitentiam, quam ante baptismum agi oportet, veri nominis charitatem requirit, dum requirit dilectionem Dei, tamquam totius omnis iustitiæ, uti probavimus cap. 154. Certum est ergo, quod non omnem veri nominis charitatem censuerit esse perfectam: cum certum sit, quod perfectam non requisierit charitatem.

¶ **Octavò**, tamen idem Concilium sess. 14. cap. 214. 4. detulerit, *contritionem aliquando charitate perfectam esse, hominemque Deo reconciliare, præsertim quam Penitentia Sacramentum actu suscipiatur;* non omnem tamen contritionem ex Dei propter se amore esse perfectam, per seque iustificantem, satis significavit, dum expunctum voluit Canonem, quo damnabatur, *quisquis negaret, contritione, quæ penitens, divina gratia per Christum cooperante, dolet de peccatis propter Deum, cum proposito confitendi, & satisfaciendi, remitti peccata.* Quem Canonem Patres idem non probarunt, quia *Balthasar Eredia, Calaritanus Archiepiscopus, admonuit, cura ea esset Cajetani & Adriani sententia, damnandam non esse, ut Pallavicinus narret lib. 12. c. 10.* Cajetanus verò & Adrianus eam intellexerunt de contritione propter Deum super omnia dilectum, ut videbitur n. 2138. & 2140.

¶ **Nondò**, tamen Patribus Tridentinis ignotum haud fuerit, verum Dei propter se amorem, effectu super omnia, non omnino rarum esse, sed satis frequentem piis fidelibus, præsertim Sacerdotibus, communicare, vel celebrare volentibus perfectam tamen charitatem, per seque iustificantem, in ipsis rarum esse censuit, dum Sacrosanctis, quantumvis sibi contriti videantur, absque prævia confessione, divina mysteria peragere non permittit, nisi, urgente peragendi necessitate, Confessarius deesset: *ne tantam Sacramentum indigne sumatur, statuit illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existimant, habita copia Confessoris, præmittendam esse Confessionem sacramentalem,* sess. 13. c. 7. Si enim contritionem perfectam in ipsis frequentem censuisset, periculum indigne sumendi frequenter abesse credidisset; nec proinde addidisset, *quantumcumque se contritos existimant;* Hoc quippe addidit, quia raro quis prudenter exultimare potest se perfectè contritum. In re namque incerta, quod rarum est, prudenter non presumitur.

¶ **Decimò**, Tridentini Patres agnovisse Dei propter se dilectionem, charitatisque actum in homine nondum iustificato, constat ex historia sæpè laudata l. 8. cap. 14. ubi dixisse memoratur, quod in Decreto sess. 6. factus sit sermo de quodam actu charitatis, inter dispositiones necessarias ad justificationem, cum vixit aliqua dilectio in homine, non quidem obstante, sed exoptante iustitiam. Ecce in homine, nondum obveniente gratiam iustificantem, dilectionem agnoscunt, quæ sit charitatis actus, dilectio proinde Dei propter se; nec tamen sit dilectio perfecta, utpote quam iidem Patres nunquam agnoverunt preparatam à gratia iustificante.

2124 Undecimò, idipsum probatur ex Catechismo Romano p. 2. de poenit. q. 26. ubi docet, contritionem perfectam debere esse non solum maximam, id est super omnia, & predominantem, sed & vehementissimam: sit non solum maxima, sed vehementissima: etenim in Deuteronomio scriptum est, cum quaesieris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen toto corde quaesieris, & tota tribulatione animae tuae. Idque exponens q. 32. ut enim concedamus (inquit) contritione peccata deleri, quis ignorat illam adeo vehementem, acrem, incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine aequari conferrique possit? Ecce quantum in ea vehementiam, seu intentionem postulat: tantam utique, ut dicat, eam in valde paucis reperiri, atque à paucissimis hæc via peccatorum veniam posse sperari; ideòque à Domino faciliorem viam institutam, per traditas Ecclesiae claves, quibus isti defectus subveniuntur: at quoniam pauci admodum ad hunc gradum pervenerint, fiebat etiam ut à paucissimis hæc via peccatorum venia speranda esset. Quare necesse fuit, ut clementissimus Dominus faciliori ratione communi hominum saluti consulere. Quod quidem admirabili consilio effecit, cum claves regni caelestis Ecclesiae tradidit, &c. Videri potest illustrissimus P. Le Drou in lib. supra relato dissert. 4. cap. 1. & seqq. ubi superiora argumenta roborat, atque à contradicentium cavillationibus validissimè propugnat.

§. III.

Tertia probatio, ex densissimo ogmine præcipuorum Theologorum, eorumque Principibus, S. Thoma, & Scoti.

2125 Non omnem quippe veram contritionem, nec omnem veram Dei propter se dilectionem, perfectam esse, nec cum peccatorum remissione semper conjunctam, antiqua est celebrisque sententia, nec sine magna antiquitatis imperitia à novioribus quibusdam traducitur ut nova. Cum non solum sententia sit veterum Patrum, ut vidimus §. præcedenti, sed veterum quoque præcipuorumque Theologorum, ipsorum etiam Scholæ Principum, S. Thomæ & Scoti.

2126 Siquidem S. Thomas in 2. dist. 3. q. 3. ubi quaerit, utrum Angelus in suo statu naturali, dilexerit Deum plusquam se & omnia alia? cum pro parte negativa primo loco sic arguisset: Deum diligere, est actus charitatis. Sed actus charitatis, charitatem non habentis esse non potest. Cum charitas, utpote nunquam informis, sine gratia non sit. Angeli vero, in illo statu, nec gratiam habebant, nec charitatem. Ad 1. respondet, quod actus charitatis potest dici dupliciter, vel qui est ex charitate (habituali utique) & hoc non est nisi in habente charitatem (habitualement) vel qui est ad charitatem, non sicut meritorius, vel generativus, sed sicut preparativus. Et hic actus charitatis ante habitum charitatem (habitualement, ut antè, adeoque ante gratiam sanctificantem) haberi potest, sicut facere iusta, ante habitum iustitiae.

2127 Nec loquitur de sola anterioritate naturæ, sed temporis, uti ostendit simile quod adfert, de faciente iustitiam ante habitum iustitiae. Quod & ostendunt verba quæ S. Doctor ibidem subiungit. Cum dicitur de charitate carente, quod diligit Deum propter se, id propter denotat habitum iustitiae, quibus expressè admittit dilectionem Dei propter se (etiam super omnia: de ea namque S. Doctorem loqui, titulus istius quaestiones manifestat) in eo qui charitate habituali caret: manifestum est autem eandem, seu privationem habitus charitatis, eodem temporis instanti, cum habitu charitatis in eodem subiecto esse non posse (aliàs duo contradictoria, eodem temporis instanti, in eodem subiecto esse possent) igitur manifestum est,

à S. Doctore admitti actum dilectionis Dei propter se (etiam super omnia) in aliquo temporis instanti, ante charitatis habitum; adeoque ante gratiam justificantem. Ex quo ulterius consequntur, à S. Doctore manifestè admitti dilectionem Dei propter se, etiam super omnia, quæ non sit perfecta. Cum perfecta inseparabilis sit à gratia & charitate habituali.

Præterea S. Doctor ibidem dist. 28. q. 1. a. 3. (ubi non agit de Angelo in statu naturali, sed de homine in hoc statu) quaerit utrum homo possit implere præcepta Dei sine gratia? Cumque secundo loco sibi objecisset: charitas non potest sine gratia haberi: sed dilectio charitatis est in præcepto, ergo, &c. Ad 2. respondet, quod sicut aliarum virtutum actus dupliciter considerari possunt, vel secundum quod sunt à virtute, vel secundum quod antecedunt virtutem: ita etiam est de charitate. Potest enim aliquis, etiam charitatem non habens, diligere proximum & Deum (etiam super omnia, ut quidam dicunt) & hoc diligere intelligitur actus charitatis sub præcepto directè cadere. Igitur actus charitatis, sive dilectio Dei, etiam super omnia, esse potest in non habente habitum charitatis. Non omnis proinde Dei super omnia dilectio, est dilectio perfecta; nec omnis actus charitatis, est charitas perfecta.

Præterea 3. p. q. 5. Supplem. a. 3. dicit, quod quantumcumque sit parvus dolor (in parte sensitiva, ut exprimit in contextu) dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet: sed in parte rationali, dolor potest esse adeo parvus, quod non sufficiat ad rationem contritionis (prout eam ibi S. Doctor accipit in argum. sed contra dicens, quod quilibet contritio est gratia gratum faciente informata, & per hoc eam ab attritione distinguit, uti cap. 141. §. 3. vidimus) ut si minus intense displiceret, ei peccatum, quam debeat displicere separatio à fine: sicut amor potest esse ita remissus, quod non sufficiat ad rationem charitatis, specialiter acceptæ pro amore amicitiae cum Deo, qui proprius est iustorum. Ecce iterum S. Doctor patenter admittit Dei amorem, cujus insufficientia ad rationem charitatis non provenit ex hoc quod deficit ipsi motivum, sed ex eo dumtaxat quod ipsi deficit intensio sufficiens ad charitatem propriam iustorum, sive ex eo quod amor sit ita remissus, &c. Haud dubie proinde admittit amorem Dei propter se ita remissum, ut non sufficiat ad rationem charitatis perfectæ, sive iustificantis.

Nec mirum, quia ut idem S. Doctor dixerat ibidem q. 3. a. 1. ad 4. quantitas displicentiae de aliqua re debet esse secundum quantitatem malitiae ipsius. Et idè requiritur quod de maiore peccato quis doleat magis: quia ratio doloris est major in uno, quam in alio, sicut est offensa Dei. Ibidem a. 3. Si igitur talis sit dolor contritionis, ut non sit secundum quantitatem malitiae, nec maior de maiore peccato, licet in amore charitatis fundatur, ut dicit citato argumento sed contra; eadem non sufficit ad peccatorum remissionem, nec proinde ad perfectam contritionem.

Si hæc non sufficiant, lege S. Doctorem in secundo scripto super quartum Sentent. dist. 16. a. 4. ubi poenitentiam dividit in formatam & informem; tamen ibidem dist. 20. q. un. a. 1. in corp. Et ad 3. dicat eam procedere debere ex amore Dei, & quidem super omnia, ut expressè dicit 3. p. q. 89. a. 2.

Lege etiam 3. p. q. 72. a. 7. ad 2. q. 79. a. 3. & q. 80. a. 4. ad 5. ubi S. Doctor admittit contritionem separatam à remissione peccatorum, ob suam insufficientiam, tamen contritio secundum ipsum ex Dei amore debet procedere. Non omnis ergo contritio, ex Dei amore procedens, secundum ipsum est perfecta.

2133 S. Thoma concinit gratissimus Scriptor anonymus, in periculo Manuscripto, ante annos 490. conscripto, & in Bibliotheca S. Victoris juxta Parisios aservato, in quo extat tractatus de Sacram. Pœnit. ubi fol. 87. quæstionem hanc proponit: *utrum tam cito solvatur homo, quam cito habet veram cordis contritionem?* Et respondet quòd non, ante Sacerdotis absolutionem. Ad id verò quod opponitur, quòd si moreretur ante Sacerdotis absolutionem, salvus esset. Respondet, *quòd invisibilis Sacerdos, eam qui vult confiteri, & non potest, ab hoc debito solvit, sed quamdiu potest, illud peccatum nisi confiteatur ore, non absolvit.* Loca verò Scripturæ, quæcumque horâ ingemuerit, salvus erit, &c. de iis interpretatur, qui morte præoccupati, confiteri & satisfacere non possunt, vel de omnibus (inquit) dici potest, quæcumque horâ, qua tunc peccatoris salus incipit. Item de Psalmo opponitur: dixi, confitebor injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Impietas peccati rectissime ipsa mentis obsecratio appellatur: quâ si solvitur in compunctione, nondum tamen à peccato solvitur. Sicut enim de vulnere prius ferum abstrahitur, ut post medicina supponatur; ita prius peccati impietas illa, scilicet interna mentis cæcitas, de corde tollitur, ut post Sacramentorum medicina supponatur. Santenim Sacramenta quasi quædam divina medele emplastra. Videri potest Morinus l. 1. cap. 13. n. 12. ubi dicit, quòd cum omnia propè illa verba ex Hagone Victorino expresserit anonymus, eadem videri possit Hugonis sententia, non ita præse proinde intelligenda, ut aliquando verba ipsius sonare videntur. Nec per consequens divina illuminatio illa, mentis cæcitatem expellens (quæ juxta ipsorum verba cum debito damnationis æternæ subleat, donec Ecclesiæ satisfecerit) justitiam & charitatem perfectam significare credenda est.

2134 Guilielmus Parisiensis de Sacram. Pœnit. fol. 31. de amore contritionis, & attritionis, dicit, quòd sunt idem & propter idem, & ita non differunt nisi penes magis & minus. Item quòd sunt ejusdem speciei amor preparatorius ad charitatem habitalem, & amor qui charitas dicitur. Et nihilominus, teste Gersono to. 2. de pœnit. dicit D. Guilielmus, & alii communiter, quòd attritio (ex eodem specie amore procedens quo contritio) quæ aliàs non foret sufficiens (nec proinde justificans, neque ex charitate perfecta procedens) sit sufficiens virtute Sacramenti.

2135 In eadem sententia sunt, quotquot attritionem contritionemque non specie, seu motivo, sed penes solam remissionem intentionemque distinguentes, cum laudato Guilielmo tradunt, attritionem virtute Sacramenti fieri contritionem, solo sui incremento; sicque attritionem amorosam insufficientem ad justificationem, fieri contritionem ad eam sufficientem virtute Sacramenti. In quam sententiam (quæ ex dictis supra communis adhuc erat Sylvestri & Cajetani tempore) Morinus l. 8. cap. 3. n. 12. iville scribit omnes, initio discessionis ab antiquiore, contritionem per se justificantem requirentem. Si enim contritio ad justificationem sufficiens (secundum ipsos) ab attritione ad eam insufficientem non differt specie, sed intentione dumtaxat: igitur non omnis dolor ex amore Dei propter se, secundum ipsos, est contritio perfecta, seu per se sufficiens ad justificationem, sed ad id intentio plerumque requiritur.

2136 In eadem quoque sententia est Scotus, utpote qui licet attritionem requirat dilectricem, ut constat ex dictis n. 1590. à nullo tamen Scriptore censetur perfectam requisivisse contritionem, seu per se justificantem. Imò in 4. dist. 14. q. 2. n. 4. e contra dicit, quòd motus detestationis peccati, prout est offensivum Dei, & contra legem divi-

nam, & averivum à Deo, potest continuari & intendi ante infusionem gratiæ, quòdque iste motus dicitur attritio, & est dispositio... ad detestationem peccati mortalis, quæ sequitur in ultimo instanti alicujus temporis, quo illa attritio duravit, quando scilicet fuerit sufficienter intentus. Ut enim ait dist. 17. §. ad argumenta, attritio potest esse tanta, id est tam intentus, quòd etiam ante confessionem deleatur peccatum. Et secundum ipsum dist. 20. n. 6. certa intentio, Deo nota, requiritur ad contritionem, quæ sit sufficiens ad remissionem culpæ. Et in reportatis ad 4. Sent. dist. 20. requirit vehementem detestationem ad hoc quòd sit contritio sufficiens ex congruo ad remissionem culpæ, sicut fuit vehemens detestatio prior in peccato.

Vide dicta n. 1590. Vide & Almainum in 4. dist. 14. q. 1. & 2. ubi offendit, Scotum sic requisivisse detestationem peccati, in quantum est contra Deum, legemque ipsius, ut quam cito illa detestatio ponitur, non ponatur gratia, nec proinde detestatio illa sit contritio perfecta.

Præter autè dictos, in eadem sententia sunt quotquot justificationis adutorum duos assignant modos. Unum ante actuale Sacramenti susceptionem, per dolorem vehementem, acrem, & valde intentum. Aterum, in ipsa actuali susceptione Sacramenti, per dolorem ejusdem speciei cum priore, sed non ita intentum & vehementem, ut sufficiat ad peccatorum remissionem, ante actuale Sacramenti susceptionem. Hanc sententiam (cum Catechismo Romano n. 2124. relato) tradit primò præclarus Martyr, & Ecclesiæ Defensor Joannes Frischerus, Episcopus Rossensis, in refut. articulo. Lutheri a. 5. ubi dicitur, communem hanc esse Ecclesiæ doctrinam. Postquam enim dixit: non est mihi animus privatas quorundam opinionibus tutari, sed communem Ecclesiæ Catholicæ comprobare sententiam. Subdit: duobus itaque modis Ecclesiæ credit peccatores Deo reconciliari. Altero per ingentem & acerbam dolorem, nondum absolutionis susceptione Sacramenti. Altero per susceptionem Sacramenti. Utroque certè modo paratus est Deus largiri gratiam. Secundus tamen facilior, nam quanta non suscipiunt Sacramentum absolutionis peccatorum suffecerit, explicatè dicitur. Eodem tamen ac sequenti articulo dolorem extrafacramentaliter justificantem, à dolore solum in Sacramento justificante non distinguit nisi penes magis & minus, sive penes intentum ac remissum, hincdemque utitur verbis quibus Scotus supra. Denique ex difficultate actus charitatis, sive doloris inde manantis (apud Hieronymum Hartium in sua Catholica & salutaris attritione cap. 2. §. 2. pag. 23.) probat, verum esse quòd supra asseruimus, consuetudinarios utique, & magis peccatorum conversionem esse difficilem. Quia tamen fieri possit, ut talis peccator per Dei gratiam ex barathro feclerum omnium ad amorem hunc repenit vocetur. At illud non opinor fieri communiter, sed magis per gradus quosdam, ut videlicet à sordido vitiorum volutabro gradatim in ipsam conscendant charitatis puritatem, &c.

Secundò, eandem sententiam tradit Adrianus VI. in 4. q. 1. de pœnit. Edit. Paris. anni 1516. Dupliciter dicitur aliquis verè pœnitere. Primò, quia actus ad pœnitendum requisitos, bonos moraliter, & sub debitis circumstantiis elicit, puta quòd dicit de peccato, non principaliter propter pœnitiam, sed propter divinam Majestatis offensam, decernens ultra nihil tale committere. Alio modo capitur in quæsto verè ut idem sit quòd perfectè: quòd cum scilicet dicitur, cum quis omnem contritum adhibet, &

quidquid in se est, facit, ad placandum Deum. Tunc... fit hæc conclusio. Potest quis verè pœnitere primo modo, & non recipi à Deo in gratiam; sed non secundo modo. Ad hoc enim magnus dolor est necessarius, ut dicit q. 5. quodlib. Et ut q. 2. dub. 5. dixerat: nisi vehementer doleat, contritus non est. Et apud Tappenum a. 3. contra Luther. non quilibet dolor ob Dei super omnia dilecti offensam, est contritio, sed ille solum, qui est vehementer & insensus.

2139 Tertio, eandem sententiam sequitur Rosemundus in suo Conf. florioli fol. 161. & 162. Postquam enim fol. 161. dixit, tam attritionem, quam contritionem esse dolorem de peccatis propter Dei offensam: attritionem tamen non esse dolorem sufficientem ad justificationem. Fol. 162. id probat, quia ad justificationem non sufficit minimus gradus, neque etiam mediocris displicentia, sed debet esse cordialis displicentia, vehementis detestatio, & dolor ex intus cordis proveniens, ut sit contritio, & mereatur charitate, & gratià gratum faciente formari, ante actualem susceptionem Sacramenti.

2140 Denique non omnem charitatem, sive non omnem Dei propter se amorem, esse charitatem perfectam, seu per se justificantem. docent celeberrimi Theologi sequentes, Cajetanus, ut offendit Sylvius Supplem. q. 5. a. 1. & videre est in Summula, verbo contritio, n. 1. ubi sic: Contritio tria exigit, displicentiam de peccatis commissis super omne visibile, propositum vitandi supra omne vitabile, & propositum confitendi, seu satisfaciendi. Et scito quod hujusmodi vera contritio (licet sit propter Deum, utpote quâ plus displicet offensam Dei, quam quodcumque aliud malum) dupliciter inveniri potest, scilicet formata, vel informis; hoc est cum gratiâ & charitate (habituali) Et sine illa. Unde Calaritanus Archiepiscopus, in Concilio Trident. ipse tribuit opinionem negantem contritionem, quâ pœnitens de peccatis dolet propter Deum, semper peccata remitti, ut supra vidimus.

2141 Petrus Soto Infit. Sacerd. de Sacram. Pœnit. lect. 15. Est charitas incipiens, est proficiens, est perfecta, & qualibet vera charitas. Quod igitur nonnulli dicunt, non reperiri in Scriptura præceptum de intentione aliqua charitatis, vel contritionis, certè non potius dici posse sine errore... Non itaque omni diligenti, omni invocanti Deum, omni se convertenti ad ipsum, sed eis qui ex corde perfectè hæc agunt, promittitur gratiâ & exauditi.

2142 Jacobus Latomus in respons. ad Oecolampad. fol. 123. oppositam sententiam Oecolampadii, seu hæreticorum esse dicit, atque ex Augustino refellit. Quod & dicunt referuntque Albertus Pighius controv. 9. contra Luther. Alphonsus Virvelius Philippicâ 5. & Mathias Beedenbachius in c. 3. Matth. ubi sententiam illam hæreticorum refellit exemplo Magdalene, quam Scriptura testatur dilexisse multum, antequam audiret, remittuntur sibi peccata.

2143 Bellarminus lib. 1. de justific. cap. 13. probat ex Scriptura, & Concilio Arausiano, dilectionem aliquam priorem esse justificationem peccatorum, vel tempore, si sit dilectio imperfecta, vel certè naturâ, si sit perfecta. Imperfectam verò dilectionem libro 6. de grat. & lib. arb. c. 7. triplicem asserit. Alia est imperfecta, quoniam afficitur quidem erga Deum, sed nondum illum ceteris præfert. Alia est imperfecta, quoniam æstimat quidem super omnia Deum, & mallet cetera omnia potius quam cum perdere, non tamen ita vehementer, quod attinet ad intentionem, afficitur in Deum, ac in res creatas. Alia est imperfecta, quoniam afficitur

Tom. III.

quidem erga Deum super omnia, dum cum cogitat summum esse bonum, & nulla occurrit tentationis occasio: tamen occurrente objecto aliquo alliciente, facillè deficit, & extinguitur. Scholiastæ Lovanienses ad illa Augustini verba lib. 4. de Baptif. c. 21. Catechumenum charitate flagrantem: Augustinus charitatem generatim accipit pro dilectione, quâ Deum, tamquam omnis justitiæ fontem, summumque bonum diligimus. Cujusmodi & ante justificationem requirit Concilium Tridentinum: eandem tamen à charitate (specialiter dicta) distinguens, ut quæ sit amicitia cum Deo, quâ cum puro corde in nobis jam habitantem, ut Patrem nostrum, summumque ac beatissimum bonum diligimus. Hæc jussorum tantum est, & filiorum Dei.

Estius in 3. dist. 27. §. 23. Est aliqua Dei dilectio, quæ remissionem peccatorum antecedit, & ad eam prærequirit, de qua Christus: remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Alia est dilectio propria justorum, amicum, & filiorum Dei, quæque non est, nisi in eo, qui habet manentem in se Spiritum sanctum. Et hæc illa charitas, cui adaptantur eximia illa charitatis encomia, quæ apud SS. Patres inveniuntur de charitate, ut quod sola discernat inter filios Dei, & filios diaboli. Et de hac S. Thomas 2. 2. q. 65. a. 5. ait charitatem esse amicitiam hominis cum Deo, quæ super amorem addat redemptionem. Illa verò charitas, quam Doctores communiter definiunt dilectionem, quâ Deus propter se diligitur, & proximus propter Deum. reperitur in pœnitentibus, ante peccatorum remissionem.

Eadem habent Lenæus de charit. l. 7. c. 3. Molanus Theol. Præf. tr. 1. c. 8. Sylvius in addit. ad Binsfeld. p. 1. c. 9 §. 3 & q. 5. Supplem. a. 1. primâ & secundâ edit. Malderus 1. 2. q. 113. lect. 2. Sinichius in Saliæ l. 1. c. 114. Morinus l. 1. de administrat. Sacram. Pœnit. c. 13. in fine, & alibi sæpè. Christianus Lupus in Dissert. Dogmat. de contrit. c. 7. & seqq. Franciscus Farvacques quæst. quodlib. de attrit. fol. 66. Card. Pallavicinus n. 1960. relatus, & quotquot ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ requirunt veri nominis contritionem, ex Dei propter se amore: nec tamen requirunt charitatem perfectam. Quotquot item asserunt, omnia opera nostra deliberata, in Deum propter se dilectum faciendâ: nec tamen perfectam ad id requirunt dilectionem. Quorum infinitus propè numerus est, præut supra est demonstratum.

Probatio quarta, à multiplici ratione Theologica.

Prima ratio à priori est, quia ad charitatem, contritionemque perfectam, non sufficit quoddam motivum ipsius perfectum sit, de seque excellentissimum, sed necesse est quod eo voluntas perfectè moveatur. Neque enim perfectio, quæ ad charitatem perfectam requiritur, petitur ex sola perfectione motivi essentialis; verum etiam ex modo quo voluntas eo sinit se moveri. Si quidem ex eo quod motivum sit perfectum, sequitur quidem quod potens sit ad voluntatem perfectè movendam: sed non sequitur, quod eo voluntas perfectè, sive pro sua dignitate moveatur. Cum certissimum sit, quod sicut voluntas, non obstante perfectione illius motivi, sinere potest eo se moveri, & non sinere, pro sua libertate; ita sinere potest eo se moveri imperfectè, non perfectè, pro sua libertate. Quid enim certius, quam quod voluntas, sicut potest amare, & non amare objectum cum excellentia sua, & dignitate propo-

grum; ita potest illud pro sua dignitate amare, & non amare pro sua dignitate. Idque fatentur ipsi etiam Adversarii, propterea dicentes, charitatem contritionemque perfectam rarissimam esse, difficilissimamque (qualls non esset, si omnis vera Dei propter se dilectio, ex eaque contritio perfecta esset.) Id enim fatentur, cum aliis, Valentia disp. 7. de poenit. q. 8. puncto 3. & Card. de Lugo de poenit. disp. 5. n. 30. ubi ait, perfectè contritum debere dolere de peccatis, non solum super omnia temporalia mala, sed etiam super ipsam poenam aeternam, proat poena non includit culpam; adedque perfectam contritionem debere esse tam fortem, ut si poenitenti proponeretur hinc peccare, inde pati damnatorum tormenta, ista potius eligeret, quam peccare. Unde n. 22. dicit, quod propositum super omnia non peccandi, quod debet habere poenitens ex vi contritionis, includit voluntatem conditionatam, quæ velit pati poenam inferni, si id necessarium est ad vitandam peccatum futurum. Nec talis (inquit) eo ipso est contritio, quo procedit ex motivo aded excellenti, ut de se potentias sit ad firmandam voluntatem in bono, quam tormentum quodcumque, etiam inferni, potens sit ad inducendam voluntatem in malum. Quia quod motivum in se sit excellentius, & potens ad illum excessum causandum, non arguit voluntatem de facto ferri in objectum cum illo excessu. Potest enim voluntas non amare obiectum... cum ea excellentia propositum, & potest etiam non amare illud pro dignitate, seu quantum amari meretur. Nec videtur repugnantia, quod de facto aliquis amet Deum (propositum ut amabilem super omnia) non tamen perfectissimo illo amore super omnia. Haecenus Lugo.

2148 Vidit hæc Dicassillo, & iis consideratis, tr. 8. de poenit. disput. 2. dub. 1. n. 237. Quid ergo dicemus (inquit) ad rem præcipue propositam? Supposito enim, quod propositum & desideratio sint super omnem poenam, etiam aeternam, videtur esse valde difficile habere actum contritionis: & ut significat Lugo, pauci sunt & perfecti viri, qui ex toto corde ita sunt affecti.

2149 Istam nihilominus conditionem dolendi de peccato super omnia alia mala, etiam aeterna, Veteres omnes in vera requirunt poenitentia, cum S. Thoma q. 3. Supplem. q. 3. a. 1. ad 4. "quantitas" displicentiae de aliqua re, debet esse secundum quantitatem malitiae ipsius. Malitia autem in culpa mortali mensuratur ex eo in quem peccatur, & ex eo qui peccat, in quantum est ei nociva. Et quia homo debet magis Deum, quam seipsum diligere; ideo plus debet odire culpam, in quantum est offensa Dei, quam in quantum est nociva sibi: per consequens plus odire peccatum, quam infernum, dicereque cum S. Anselmo, se malle in inferno esse sine peccato, quam in celo cum peccato.

2150 Secunda ratio, quæ prior confirmatur, est quia complacentia Dei, ipsiusque propter se amor, in millenis hominum myriadibus invenitur absque ea perfectione, quam ad charitatem perfectam Scriptura, Patresque requirunt, & absque efficaci proposito super omnia non peccandi, infernumque potius quam peccatum incurrendi, quod ad contritionem perfectam ipsi quoque adversarii supra num. 2147. postulant. Ut enim Gobat adversit Theol. experim. de Sacram. tr. 6. n. 93. millenas hominum myriades sunt, serium habentes affectum amoris complacentiae erga Deum, interim herentes in luto peccatorum, destituti vel ipso proposito efficaci illinc eluctandi. Amor namque ille hæc exprimitur verbis: gaudeo Deum esse infinitè bonum, & perfectum. Unam totus mundus ad Deum, Christianique fidem converteretur, &c. Myriades verò hominum eo amoris affectu in

Deum feruntur, & serid feruntur, qui eiusmodi verbis exprimitur, dicto interim efficaci proposito destituti. Ergo non omnes qui moventur motivo amoris Dei propter se, eo moventur secundum dignitatem ipsius; cum omnes eo moventur ad Deum super omnia amandum, nec ita perfectè, atque efficaciter, ut reverè parati sint infernum potius quam peccatum eligere.

2151 Tertia ratio: non omnis fides vera, est fides perfecta; tametsi omnis fides vera nitatur motivo fidei perfectæ. Ergo nec omnis charitas & contritio vera, est charitas contritioque perfectæ, tametsi nitatur motivo charitatis contritionisque perfectæ. Consequenter bona est à paritate rationis. Probatur antecedens, quia fides vera rara non est in Ecclesia Dei, uti rara est fides perfectæ. De qua Augustinus serm. 39. de verb. Dom. Fides perfecta vix invenitur in terra. Ecce plena est fidelibus Dei Ecclesia... quis non mortis transferret, si plena esset fides? (hanc enim virtutem fidei perfectæ Dominus tradidit in Evangelio) attendis ipsi Apostolos, dimissi suis, calcata spe seculi, Dominum non sequerentur, nisi magnam haberent fidem. Et tamen, si plenam haberent fidem, non dicerent Domino: auge nobis fidem.

2152 Quarta ratio: ex opposita sententia confectarium foret, nullam intentionem necessariam esse ad charitatem contritionemque perfectam; sed charitatem, & contritionem quocumque veram, quamlibet remissam, esse talem. Atqui hoc est quod sine errore dici non posse censet laudatissimus Petrus Soto de perfect. contrit. lect. 15. neque enim (inquit) consonat Scriptura, nec Patribus, nec rationi; nec sententia ista utilis est omnibus, imò magis periculosa: utpote ex qua ulterius consequeretur, ad justificationem, etiam sine Sacramento, post crimina quamlibet enormia, & quamlibet multiplicata, consuetudineque firmata, quantumcumque sufficere contritionem, ex Dei propter se amore, quamlibet ex ipso, procedentem. Tanta verò justificationis faciens est contra divinam Scripturam, contra unanimitatem sanctorum Patrum sententiam (ut ex supra dictis constat) contra bonum etiam spirituale peccatorum. Quia iudicio sanctorum Patrum, Ambrosii, Augustini, &c. incentivum tribuit delinquendi. Si quidem, ut Augustinus dicit serm. 34. de div. c. 12. si tam foret facilis, post enormia crimina, quamlibet repentina, reconciliatio peccatoris, ludus illi esset peccando: cadere in mortem.

2153 Quinta ratio: illa etiam Adversariorum opinio languentem frigiditatemque fovet modernorum Christianorum charitatem, assertaque ab ipsis facilitas causa est malorum omnium, quæ Sancti enarrant supra cap. 9.

2154 Sexta ratio: eadem opinio nonnullos olim Scholasticos in fœdos de remissione Sacramento induxit errores; quod utique per illud non fieret peccatorum remissio, sed remissionis per contritionem obiectæ declaratio dumtaxat: quod etiam peccata remitterentur ex virtute contritionis, absque ordine ad claves, uti existimant Wicklef, & Petrus de Osina.

2155 Septima ratio: contritio ex natura sua non est inseparabiliter conjuncta cum remissione peccatorum, ut plerique existimant, in hoc errantes (inquit Victoria relect. 1. de potest. Eccl. lect. 3. p. 19.) quod non bene sentiant de contritione, putantes quod contritio est ita sufficiens ad remissionem peccatorum, ut quasi ex iustitia debeat remissio, & gratia, postea contritione. Unde etiam provenit, ut meritum ponant congruum, ad primam gratiam, contra Apostolum, non considerantes, quod quantumcumque dispositione postea in peccatore, est omnino tanta liberalitas in collatione gratiæ, ut tam gratis remittantur peccata, sicut data fuit gratia Adam in

primo statu : imò magis. Nec oportet imaginari aliud meritum, nisi puram misericordiam divinam, nec plus contritio est meritum ad gratiam, vel remissionem peccatorum, quàm bona opera sunt merita ad prædestinationem. Hoc enim erat bona pars erroris Pelagianorum, si ego quidpiam intel-

2156 Post Victoriam Driedo tom. 2. de captiv. & redempt. gen. hum. tr. 4. cap. 2. *Deus operatur gratiam & remissionem peccatorum, non propter quemlibet motum liberi arbitrii nostri, aut dilectionis, aut interioris pœnitentiæ, tamquam videlicet motus iste ejusdem, per tales graduum mensuras mereatur gratiam; sed propter suam misericordiam. Nostra enim dilectio, quæ eum diligimus propter seipsum, displicentiæque, secundum quam vidimus peccata, non est digna justificatione, aut meritoria gratiæ; sed Deus pro sua misericordia, ubi vult, largitur illam; quam si negaret, etiam sic dispositis, non foret iniquus.*

2157 *Hæc pœnitentiæ pars (ait Stapletonus in Promptuar. Catholic. in Festo S. Mariæ Magdalænæ §. 1.) quam contritionem Catholici vocant, remissionem peccatorum præcedit, non ut causa meritoria & efficiens, sed ut necessaria dispositio. Hæc autem explicatio non est importuna, propter hereticos, qui calumniantur doctrinam hæc in parte Catholicam, quasi hæc præviæ remissionis peccatorum partesita doceremus, ut vi, ac virtute & merito earum Deum nobis peccata remittere speramus.*

2158 *Catholici (inquit Bellarminus lib. 1. de pœnit. cap. 5.) non docent contritione nos emereri remissionem peccatorum. Audiant enim Catholici omnes Tridentinam Synodum disertis verbis concionantem, nihil eorum quæ justificationem præcedunt, mereri gratiam justificationis; & ideo gratis per Christum homines justificari, sess. 6. cap. 8. Itaque contritionem dispositionem esse volent Catholici, non meritum remissionis peccatorum.*

2159 His conformiter Vega lib. 9. in Trident. cap. 17. ad argum. 3. de incontinent. grat. Cajetanus apud ipsum, Gaspar Cassalius lib. 3. de quadripart. justit. c. 2. Fredericus Nauca in suo Catechismo cap. 47. de contrit. Lescotius tract. de grat. q. 5. de justitie. Medina, Suarez, Henricquez, Lugo, & ipsos referens Leander à SS. Sacram. disp. 1. de pœnit. q. 27. aiunt, contritionem, etiam ex amore Dei super omnia, non esse ex natura sua sufficientem ad justificationem, sed ex gratuita misericordia, acceptione, & voluntate Dei.

2160 Atqui Deus contritionem, quàmlibet remissam, etiam ex amore Dei super omnia, non acceptat ad effectum justificationis, saltem post enormia crimina, &c. imò nec quancumque aliquo modo intentam, ad eundem effectum, ante infusionem Sacramenti, suscipiendum; sed solum perfectam, valdè incensam, acrem & vehementem, ut supra probavimus ex divina Scriptura, & Patrum traditione. Qui optimam hanc istius divinæ dispositionis rationem reddunt, ne facilitas remittendi, incentivum tribuat delinquendi. Et ut peccator, ex difficultate remissionis, agnoscat in quæ mala peccando se præcipitaverit, peccataque sollicitius caveat. *Quod enim de facili sanatur, non multum cavetur (ait Augustinus in exposit. Psal. 6.) Ex difficultate autem sanationis, erit diligentior custodia receptæ sanitatis. Denique ut simul peccator agnoscat, quantis lachrymis diluenda sint mala, malorum maxima; quodque non sine magna Dei misericordia, cum dolore non usque ad eò acti, incenso, ac vehementi, fiat peccatorum remissio in Pœnitentiæ Sacramento.*

Objicies primò : statim atque David dixit : *2161 peccavi Domino, Nathan Propheta ex parte Dei remissum significavit peccatum ipsius : Dominus transiit peccatum tuum. 2. Reg. 12. Transiit (inquit) de præterito, non transferes de futuro, ut significaret, statim ad actum contritionis subsecutam gratiam remissionis.*

Respondeo, David immenso dolore statim veniam consecutum, ut ex Ambrosio dicitur can. *ille Rex de pœnit. dist. 3.*

Objicies secundo divina oracula, *cor contritum & humiliatum, Deus non despicies. Pl. 50. Cum ingemueris, tunc salvus eris. Isa. 30. juxta versionem 70. Impietas impii non nocet ei, in quacumque die conversus fuerit. Ezech. 5.*

Respondeo, non idè cor contritum, etiam imperiectè, a Deo despici, quia ob eam non statim peccata remittit, cum per ejusmodi contritionem disponat peccatorem ad peccatorum in Sacramento remissionem, faciatque in ipso inchoationem quandam vitæ spiritalis, conceptui similem (ut loquitur Augustinus) ejusmodi namque contritio spirituales hominem concipi facit, licet nondum faciat nasci, ut Fulgentius loquitur ad Ferrand., in ipsaque est salutis & remissionis initium, quatenus per eam peccator ad vitam præparatur, licet non nisi Pœnitentiæ Sacramento ad eam perducatur. A momento itaque contritionis, licet imperfectæ, spes certissima remissionis fit peccatori, si perrexit omnia, quæ Deus ad eam postulat, vel contritionem suam ad perfectionem promovendo, vel Sacramento cum debita dispositione suscipiendo. Et sub istis conditionibus, *impietas ipsi non nocet ei, &c.*

Objicies tertio : Scriptura gratiam, amicitiamque Dei promittit omni Deum diligenti, Prov. 8. *Ego diligentes me diligo. Joan. 14. Siquis diligit me, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. 1. Joan. 4. Omnis qui diligit, ex Deo natus est. 1. Petri 4. Univerfa delicta operis charitas.*

Respondeo primò, sic Deum id promississe, sicut promissit exauditionem omni petenti, salutem omni invocanti, vitam æternam omni credenti, panemque cælestem manducanti. *Omnis qui petit, accipit. Quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Qui crediderit in eum, non confundetur. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum, &c.* Quæ omnia vera sunt, servatis servandis; de petente utique quomodo, & quantum oportet; de credente, manducante, &c. si non omittat cætera, verbo Dei scripto, vel tradito requisita, &c. Sic etiam Scriptura non uno loco justificandi vim variis rebus tribuit, v. g. fidei, elemosinæ, &c. quæ tamen sola justificare nequeunt, sed servatis cæteris, vel sub certis conditionibus, sub certa perfectione, &c. uti sapienter observat Bellarminus 1. 2. de pœnit. c. 7. ad quintam object. *Non itaque omni diligenti (ait Petrus Soto loco supra relato) omni invocanti Deum, omni se convertenti ad ipsum, sed eis qui ex corde perfectè hæc agunt, vel sicut oportet, vel servatis cæteris, quæ Deus exigit, promittitur gratia, & exauditiò, &c.* Nec aliud sentiri potest sine magno errore. Aliàs remissionem, amicitiamque suam Deus promississet omni diligenti se, etiam non super omnia, etiam dilectione naturali, secundum eos qui eam admittunt, &c.

Respondeo secundo, ex loco objecto Prov. 8. *2164 Ego diligentes me diligo*, non esse consequens, quòd Deus sibi statim reconciliet omnem diligentem se,